

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitvlvm VI. Cùm omnes.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

tem prohibetur malum; Imò omnia mala legibus vetantur. Id verò inde probatur: Si enim lex prohibet originem, ac veluti radicem omnis mali, sequitur quòd prohibeat omne malum: Atqui lex prohibet concupiscentiam, seu cupiditatem, quæ origo est ac veluti radix omnis mali, testante Apostolo ep. 1. ad Timoth. c. 6. v. 10. *Radix enim omnium malorum est cupiditas.*

Disputant hinc Canonistæ, utrùm leges humanæ obligent sub peccato? Respon. est affirmatiua, cum S. Th. 1. 2. q. 96. a. 4. & constat ex definitione legis, quam tradidi lib. 1. Th. mor. tr. 4. c. 14. Quòd sit *recta ratio agendorum, à publica potestate Communitati denunciata, cum voluntate eam perpetuò obligandi.* Ex quo ita argumentari licet: Omnis propriè dicta lex iustum ac rationabile quoddam magistratûs præceptum est, Cõmunitati, seu multitudini hominum subiectorum, datum: Præceptum autem quodlibet magistratûs, si iustum est, in conscientia obligat subditos ad obediendum, teste S. Paulo Apostolo ad Rom. c. 13. v. 1. & seqq. Ergo &c. Exinde colligitur, quòd regulæ & ordinationes quarundam Religionum per se non obligantes sub peccato, non sunt propriè leges, sed monita quædam: Habent tamen similitudinem quandam legum; partim quia ab habentibus publicam potestatem, propter publicum bonum, ad subditos latæ sunt; partim quia & ipsæ plerumque continent obligationem aliquam, videl. pœnæ acceptandæ, si earum transgressoribus per Superioris præceptum imponantur. Cuiusmodi leges merè pœnales, id est, non sub culpa, sed ad pœnam duntaxat, si Superioris præcepto imponatur, sustinendam, multas etiam in ciuili Repub. esse, negari nõ potest. Quænam autem eæ sint, ex materia, fine, modo ferendi, aliisque circumstantiis cognosci posse, dixi Theol. mor. lib. 1. tr. 4. cap. 15.

Dixi autem supra: *Quarundam Religionum regulas* (quatenus eæ non circa votorum obseruationem versantur) per se nõ obligare sub peccato, v. g. Dominicanorû, Societatis nostræ. Sed neque in aliis Religionibus, v. g. Minorum de Obseruantia, omnia

quæ in regula continentur, sub culpæ reatæ præcepta esse, tradidit Eman. Rodriq. regular. qq. q. 50. a. 1. Abbas hinc n. 2. & 3. Quare, quænam regulæ earundem Religionum sub peccato, mortali aut veniali obligent, & quæ non ita obligent, partim ex materia, fine, & verbis regulæ colligi debet; partim ex Maiorum traditione, consuetudine, & piorum hominum sensu ac persuasione. Vide etiam quæ docui Theol. mor. lib. 4. tr. 5. cap. 9.

CAPITVLVM V.

Ne innitaris.

SUMMARIVM.

Sacri canones à Patribus accepti, relicto proprio sensu, obseruari debent.

Sumptum est hoc c. ex Gl. ordinaria cap. 3. Prouerb. quæ explicans verba Salomonis cit. cap. v. 5. *Ne innitaris prudentia tua, subiecit; Prudentia sue innititur, qui eam quæ sibi agenda, vel dicenda, videntur, Patrum decretis preponit.* Hæc autem id eò à Gregorio IX. Pontifice allata sunt, vt iterum commendaret sacrorum canonum statuta, quæ à Patribus per Ecclesiæ traditione accepta, posthabito proprio sensu, Christianis omnibus obseruanda sunt, iuxta ea quæ supra dixi cap. 1. hoc tit.

CAPITVLVM VI.

Cum omnes.

PARAPHRASIS.

Canonici Ecclesiæ Trecentis statutum fecerunt, vt ipsi quidem, sicuti hæctenus in ecclesia illa consuetudo obtinuit, redditus percipiant etiam in absentia, siue nõ residentes: at verò deinceps qui instituerentur Canonici, redditus non acciperent, nisi residerent. Statuerunt etiã, vt vineæ, quæ hæctenus singulis Canonicorum præbendis annexæ erant, suis quidem, dum viuerent, annexæ manerent, sin autem vitâ decederent, vineæ ad Successoras, seu nouos Canonicos non transfirent, sed earum redditus inter Canonicos omnes diuiderentur.

Vtrum

Vtrumque Statutum Innocentius III. iudicauit iniquum esse, ideoque non obseruandum. Quare mandat, vt iuniores Canonici antiquioribus in redituum perceptionibus adæquentur, secundum consuetudinem vsque ad illud tempus in ecclesia Trecenti obseruatam, vel secundum aliam obseruationem, si quæ in posterum rationabiliter instituta fuerit. Causam suæ sententiæ affert Pontifex, quia lex cum sit commune præceptum, non priuato commodo, sed pro communi vtilitate constituta esse debet iuxta legem 1. ff. de legib. cap. 2. dist. 4. Constitutio autem illa Canonorum priuatum commodum fouebat, non commune Capituli & Ecclesiæ bonum respiciebat. Si enim Capitulo communiter vtilis esset constitutio, etiã ipsi seniores Capitulares eo comprehendi vellent. Quare bene Pontifex huc accommodat Catonis dictum: *Patere legem quã in ipse tuleris*: & Prætoris æquissimum Decretum lib. 2. ff. tit. 2. *Quod quisque noui iuris in alterum statuerit ad in ipsius quoquo persona ualere patiatur.*

SUMMARIUM.

1. Capitulum Episcopo viuente, absque eius consensu nihil statuere, vel nouare potest, nisi in causis minoribus, & ad Capitulum propriè spectantibus: quo casu, statuta huiusmodi etiam pœnam adicere potest.
2. Horum autem statutorum Executio vt expeditior sit, consultum est, & ferè consuetum, vt inter statuentes iuramento confirmantur, & ab Episcopo approbentur.
3. Capitulum consuetudinem receptam contra ius commune, v. g. nõ residendi absq. Episcopi auctoritate, tollere non potest, nisi damnofa effectu sit, aut in fauorem à Sede Apostolica per priuilegium concessa.
4. Iniquum est statutum alicuius Collegii aut Vniuersitatis, quo aliqui magis, quàm alii, qui tamè aequalis iuris sunt, grauantur.

5. Ligantur statuta ad Cõmunitatem latus ipsi etiam statuentes; Magistratus tamè summi, vt Imperator, Rex, Principes minus strictè, nec per se, & directè, vt minores Magistratus & subditi.
6. Obligantur his statutis non minus etiã Propositus aut Decanus, quàm alij Capitulares.
7. Episcopus cum consensu Capituli, vel Cleri statuere potest, vt Canonici vel alij Beneficiariis iuxta priorem antiquam consuetudinem, relicta non residendi libertate, qui deinceps instituendi erunt, omnes residere cogantur, ad effectum fructuum percipiendorum.
8. Simile statutum fieri potest in Generalibus Capitulis, seu Congregationibus.

NOTANDVM I. Consuetudine inmemoriali introduci potuit, vt Canonici vel similes Beneficiarii, etiam absentes, fructus beneficii sui perciperent. Ita Gl. fin. hie, & tradit Abb. in c. extirpandæ 30. §. Qui verò, vbi de hoc dicam de Præbend. & sumitur ex textu huius c. Si quidem Papa eam Trecenti. Ecclesiæ consuetudinem reprobendam non esse, duxit.

Porro quid iure nouo Trident. de Canonorum residentia decretum fuerit, vt non liceat eis vltra tres menses in anno ab ecclesia abesse, remoto quolibet statuto, aut consuetudine, videri potest in sess. 24. cap. 12. de reform. De Episcoporum & Parochorum residentia sess. 23. cap. 1. de reform.

QVAESTIO EST, Vtrum Capitulum Trecenti eam non residendi antiquam consuetudinem, contrario edito statuto, tollere potuisset?

Resp. & Dico I. Accedente auctoritate Episcopi, dubium non est, quin tolli potuisset. Nam tale statutum Ecclesiæ vtile est, & conforme iuri communi, vti constat ex tit. lib. 3. decret. de clericis non residentibus.

Dico II. Absque consensu & auctoritate Episcopi non potest Capitulum tale statutum condere. Ita hic Innocent. Ioan. Andr. Imola, Abb. Panormit. & alii, quamuis contrariũ placuerit Folino n. 7. Nam Capitulum Cathedralis (spectato cõmuni iure, & seclusis specialibus priuilegiis, ac consuetudinibus)

bus) Sede Episcopali non vacante, spiritua-
lem in Ecclesia iurisdictionem non habet:
Ergo absque Episcopi auctoritate condere
non potest leges & statuta; quibus ecclesie
status, antiquae consuetudines, aut iura mu-
tentur, prout etiam Abb. annotauit in c. quo-
niam, prope finem, de vita & honest. cleri-
corum, Suarez de legibus lib. 8. c. 6. n. 11. ar-
gum. c. cum accessissent 8. hoc tit. & sumitur
ex c. cum consuetudinis 9. de consuet.

Minora tamen, quae pertinent ad bonum
ordinem, & regimen Capituli, eorumque
quorum administratio Capitularibus pro-
pria est, statuere possunt, etiam non interue-
niente Episcopi auctoritate, prout ex com-
muni docui lib. 1. Theol. mor. tr. 4. c. 7. n. 10.

Dubium verò est, num statuto huiusmo-
di, secundum maioris partis suffragia, etiam
pœnam adijcere possint? Videtur esse ne-
gandum: Nam pœnam imponere, iurisdic-
tionis est: Cum itaque Capitulum iurisdic-
tione careat, sede non vacante, sequitur, quòd
nec pœnam decernere queat.

Sed arbitrò affirmandum, ob regulam re-
ceptam, quòd quicunq; statuta edere pos-
sunt, ij etiam pœnâ intra terminos potestatis
suae adijcere valeant; quia id consequens,
connexum, ac saepe necessarium sit ad legis
executionem, idque sumitur ex l. 1. ff. Si
quis in ius vocanti non obtemperauerit, &
esse communem doctrinam testatur Felin.
hic n. 14. Steph. Auffrelius in decis. 406. Ca-
pellæ Tholosanæ. Atqui Capitulum Cathedra-
le circa modum, & ordinem eorum, quae
ipsi propriè cõmissa sunt, statuta facere pos-
se, concors est Doctorum sententia: Conse-
quenter etiam pœnam siue mulctam trans-
gressoribus statuere poterit, prout etiam su-
mitur ex c. cum aliquibus 4. iuncta Glossa
ver. firmitate. de rescript. in 6.

Ad argumentum in partem contrariam
respondetur; Etsi Capitulum Cathedrale,
absolutè loquendo, non habeat iurisdic-
tionem in ecclesia; quippe cum totius diocesis
Pastor ordinarius Episcopus sit; habere ta-
men partem aliquam, seu potiùs vsum iurif-
dictionis, secundum modum administra-
tionis rerum suarum, siue à Superiore com-

missam, siue consuetudine comparatam. Si-
quidem ipsum Capitulum, quatenus separa-
tè consideratur absque Episcopo, Collegium
siue Vniuersitatem efficit, cum Decanum ha-
beat, per electionem à se constitutum, secun-
dum Ecclesiarum Germaniae nostrae con-
suetudinem. Videri potest Suarez cit. cap. 6.
n. 11. Idemque eadem ratione sentiendum
de Collegiatis secularibus ecclesiis Episco-
posubiectis.

Cæterum ad omne dubium circa talia sta-
tuta remouendum, consultum est, atque fer-
me consuetum; vt iuramento inter statuen-
tes confirmantur; ijsque qui de nouo in
Collegium recipiuntur, offerantur ad iuran-
dam obseruationem. Deinde, vt Episcopo
tradantur approbata & confirmanda: Sic
enim executio statutorum expeditior fiet, si
Episcopus ad eorum, quae ipsemet approba-
uit, obseruationem reluctantes compellat.
Quamuis etiam sine Episcopo, aut si Epi-
scopus statutum non approbaret, non desit
Capitulo ad pœnæ statuto adiectæ aliqua
cõpulsionem facere, v. g. per subtractionem re-
dituum ex cõmuni corpore, donec pœnæ fa-
tisfactum sit. Id enim necessarium est, per
modum connexionis; quia cui concessum est
antecegens, eidem & consequens, iuxta ea
quae supra docui in c. translato, hoc tit.

Porro tradita doctrina, quòd Capitulum;
consuetudinem receptam contra ius com-
mune v. g. non residendi in ecclesia, vbi ca-
nonicatus vel præbenda est, absque Episco-
pi auctoritate tollere non possit, limitari de-
bet primò; Si appareat, huiusmodi consue-
tudinem ecclesie damnosam, adeoque ir-
rationabilem effectam esse; quia in cultus
diuini diminutionem, pietatis & disciplinæ
ecclesiasticæ defectum, bonorum ecclesiasti-
corum dissipationem cedat; tunc relicta ta-
li consuetudine, ad ius commune, edito cõ-
muni statuto, redire concessum est, argum.
c. 1. De ijs quae fiunt à maiore parte Capi-
tuli. Quippe in hoc casu non tam aliquid
noui statuerent, quam id, ad quod secundum
ius diuinum & sacros canones obligati sunt,
declararent & reciperent. Nam sicuti ab ini-
tio lex aut cõsuetudo nulla constitui potest,
quæ

quæ irrationabilis, aut Ecclesiæ damnosa est; ita neque durare, aut consistere cum obligandi ratione, si temporis successu manifestè irrationalis ac damnosa efficiatur, iuxta regulam receptam, *Vitiosum aliquid reddi, si in eum casum incidat, in quo non potuisset inchoari.* Siue, *Quod ab initio subsistit, desinit subsistere, si in eum casum incidat, in quo inchoari non potest.* Quare hoc ipso in casu Episcopus, etiã contradicente Capitulo, eiusmodi Ecclesiæ damnosam consuetudinem tollere non prohibetur, prout resoluit Abb. in c. ad audientiam n. 4. de cler. non resid. Felin. hic n. 9.

Secundò limitari debet; Si consuetudo non residendi nitatur privilegio Sedis Apostolicæ in fauorem concessio, Capitulum per renunciationem tollere poterit, vt ius commune obseruetur, sicuti constat ex c. cum accessissent 8. hoc tit. ex quo habetur, Canonicos priuilegio renunciare posse, quod principaliter in ipsorum fauorem concessum est.

4 *Notandum II.* Iniquum est statutum alicuius Collegij, aut Vniuersitatis, per quod alij magis, quàm alij, qui tamen æqualis iuris sunt, grauantur. Hæc est principaliter intentã decisio huius c. Ratio dari debet primò; Quia lex est præceptum, ac veluti sponso quædam communis, ad cuius præscriptum omnes, qui è Communitate sunt, vitam instituire debent, l. 1. & 2. ff. de legibus; Et non priuato commodo, sed pro communi utilitate conscripta, c. 2. d. 4. & docui lib. 1. Th. mor. tr. 4. c. 1. Constitutio autem, de qua hic mentio fit, in æqualitatem inter Capitulares, qui ex eodem corpore siue Collegio, eiusdemq; iuris sunt, inuehebat; Et non tam commune Capituli, atque Ecclesiæ bonum, quàm priuatum singulorum statuentium commodum respiciebat. Si enim Constitutio Capitulo communiter utilis existimaretur, etiã Capitulares statuentes eã comprehendi vellent. Quare meritò Pontifex accommodat huc Catonis dictum, *Patere legem, quam tu ipse tuleris.*

5 Porro ex hac doctrina colligi videtur; Quòd statuentes per se ac directè, non minùs, quàm alij ex Vniuersitate statuto à se e-

dito comprehendantur, & obligentur. Sed distinguere oportet cum Vdalrico Zasio super l. 1. ff. Quod cuiusq; Vniuersitatis, &c. Nam alij sunt summi, siue maiores magistratus, videl. Imperator, Rex, Principes, & qui regalia habent: Hi statutis suis ad Communitatem latis, non ita per se ac directè, neque tam strictè, vt subditi obligantur, l. digna 4. C. de legibus, & explicauit cit. tr. 4. cap. 9. Alij verò sunt Magistratus, seu statuentes inferiores, qui administrationem aliquam sibi commissam gerunt, non autem dominium iurisdictionis in alios, tanquam subditos exercent. Tales, inquit loco cit. Zasius, sunt magistratus etiam in magnis ciuitatibus, aut oppidis, quæ per decuriones, consules, aut Senatores administrantur, & reguntur. *Hi statuentes statutis suis obligantur: quia si ligatur populus, etiam ipsi, cum & ipsi de populo sint.*

Idemque pari ratione sentiendum de Capitularibus, etiam ipso Præposito, aut Decano, quòd obligentur statutis in Capitulo cõmuniter latis, non minùs quàm alij Capitulares; cum & Decanus sit pars & membrum Capituli, siue vnus è Capitulo; tametsi dignior, aut antecessor: Quare etiam contra eius suffragium, si maior pars Capituli consentiat, statutum condi poterit, sicuti bene notauit Suarez cit. cap. 6. n. 20.

Secundò debet dari ratio dictæ decisionis ex Prætoris edicto, relato lib. 2. tit. 2. ff. *Quod quisq; iuris in alterum statuerit, eodem ipse uti debet. Quis enim aspernabitur,* inquit Prætor l. 1. ff. eod. *idem ius sibi dici, quod ipse aliis dixit, aut dici effecit?* Habet enim rectorio ista locum tam erga statuentes, quàm eos, qui statutum tale impetrarunt, cit. l. 1. Sed & locum habet in pactioibus; vt si tutor, nolens pupillum ab hæreditate debitis grauata abstinere, paciscatur cum creditoribus, vt parte debiti contenti sint, compelli poterit, vt & ipse, si pupilli creditor sit, eadem secundum proportionem parte contentus esse debeat. l. cum in eo, 45. ff. de pactis. Cum generalis regula esse debeat, Quod aliquis æquum censet in aliis, etiam in se æquum censere debet.

C

Exem-

Exemplum declaratorium eius Edicti, *summam*, ut ait Ulpianus in l. 1. ff. Quod cuiusque iuris, & c. *equitatem habentis*, attuli in cit. cap. 9. n. 3. §. Tertium, ex Gl. in ead. l. 1. in casu. Aliud affert Zasius cit. loco: Si in civitate aliqua à Magistratu, seu Decurionibus cautum sit, ne extraneo liceat emere, aut possidere bona immobilia, etiam si titulo hereditatis ea intra fines territorij acquisivisset, sed incolis eius loci vendere cogatur; Tunc decuriones, seu statuentes illi, & qui tale statutum procurassent, per modum retorsionis, alibi bona immobilia ipsi quoque emere aut possidere, sine iniuria, prohiberentur.

7 **QVÆSTIO EST;** Vtrum Episcopus, cum consensu Capituli, aut Cleri, eiusmodi statutum condere possit, ut Canonicis, aliisve beneficiariis, iuxta priorem antiquam consuetudinem, relicta non residendi libertate, qui deinceps instituendi erunt, omnes residere cogantur, ad effectum fructuum percipiendorum? Videtur esse negandum, quia per tale statutum inæqualitas intröducitur inter eos, qui eodem iure censi debent: Et cum Canonici quasi unum corpus, ac Collegium efficiant, non debent diverso iure censi, ait Gl. hinc ver. constitutum, ex c. cum in tua 30. de decim. Nihilominus Canonistæ hinc rectè affirmant, Hostiens. Innoc. Ioan. Andr. n. 24. Abb. n. 3. Nam tale statutum, legitimam Episcopi auctoritatem habet, atque rationale, ecclesiæque utile esse potest. Ad argumentum in contrarium respondetur; Inæqualitatem aliquam inter eos, qui eiusdem iuris esse censentur, siue ex eodem corpore sunt, statui posse ex causa rationabili, aut aliqua necessitate, quæ hinc interuenit, Quia suppono, antiquos, seu iam institutos canonicos non facile adduci posse, ut quoad suas personas in nouum, Ecclesiæ utile, statutum consentiant. Accedit, quod Canonicis iuxta antiquam consuetudinem susceptis atque institutis ea mutatio grauis accidit, non ita verò postea recipiendis, quia ipsi ea conditione instituentur, ut iuxta ius commune residere cogantur.

8 Quæ ipsa ratione in generalibus Capitulis seu Congregationibus Religionum, causa

reformationis, statutum fieri potest pro illis, qui deinceps in Ordinem recipiendi erunt, relicta libertate aliis, quibus in professione eiusmodi conditio, aut obligatio proposita non fuit. Caueri tamen debet, ne magna sit diuersitas inter eiusdem Collegij aut Cömunitatis personas: nam *plerumq; reprobatæ duplicitas*, inquit Ioann. Andreas hinc.

CAPITVLVM VII.

Quæ in ecclesiarum.

PARAPHRASIS.

Communitas quædam laicorum legem condidit, ut si quis eorum ad inopiam se vergere ostenderit, liberam facultatem habeat alienandi Feudum, quod ab Ecclesiâ, vel Ecclesiasticis personis possideret. Querelâ ad Innocentium III. delatâ, respondit ille, eiusmodi statutum cötra Ecclesiastica iura directè tendens nullius roboris esse, sed & alienationes seu venditiones feudorum factas absque legitimo Ecclesiasticarum personarum consensu ipso iure irritas esse.

SVMMARIVM.

1. Laici statutis suis non possunt derogare iuribus Ecclesiarum.
2. Vassallus absq; Domini consensu feudum nec licitè, nec validè alienare potest. Si alienet, traditione secuta, eo priuari potest.
3. Communitates nullam iurisdictionem habentes, nullam propriè legem condere possunt; possunt tamen ex conventionione & iuramento aliquid statuere, pertinens ad bonam administrationem aut defensionem rerum suarum.
4. Communitates iurisdictione prædite possunt intra limites sue iurisdictionis statutum seu legem condere.
5. Ius naturale etiam Magistratus laicus interpretari potest in rebus profanis & politicis; in spiritualibus interpretatio pertinet ad Ecclesiasticos, præcipuè ad Rom. Pontificem.